

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Кошуцька Орина Олександрівна, Тучак Олександра Іванівна ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	191
Кривінок Вікторія, Сергієнко Юлія РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ТА РОЗПОДІЛ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	195
Кривуля Єлизавета Олександрівна, ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНИХ СПОРАХ	199
Ліщук Софія Олександрівна, ЗАХИСТ ГІДНОСТІ, ЧЕСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОСІБ	203
Маркасова Лілія Вячеславівна, РИМСЬКЕ ПРАВО СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	207
Матвєєва Олена Андріївна, ПРАВО НА НАДАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНТЕРНЕТУ.....	212
Мельник Тетяна Романівна, ПРАВА ПРИВАТНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА КОМПЕНСАЦІЮ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ.....	216
Мерчанський Іван Русланович, ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ..	218
Нестерук Катерина Олегівна, НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ЦИФРОВУ ДОБУ (ПРАКТИКА ЄСПЛ)	221
Новак Юлія Іванівна, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ РІШЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	224
Паньковець Євгеній Степанович, ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА СПІЛКУВАННЯ З ОДНИМ ІЗ БАТЬКІВ, ЯКИЙ ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	228
Полегенька Вікторія Сергіївна, Ковбасюк Владислав Олександрович, ПИТАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ	232
Рабоча Олександра Юрійвна, Постояк Катерина Миколаївна МІЖНАРОДНЕ УСИНОВЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГОЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ.....	235
Рошиян Аліна Юрійвна, Давиденко Ангеліна Максимівна, ВИРІШЕННЯ БАТЬКАМИ ПИТАНЬ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	238
Сковородецька Тетяна Віталіївна, ПРАВОВІДАНІСТЬ ТА ДІЄЗДАНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ	244

2. Грицишина Л. В. Про деякі аспекти реалізації особистих немайнових прав батьків і дітей в умовах воєнного стану: *Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни*: зб. тез всеукр. круглого столу (м. Хмельницький, 25 листопада 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 44–47.

3. Сердечна І. Л. Зловживання сімейними правами в умовах воєнного стану: *Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни*: зб. тез всеукр. круглого столу (м. Хмельницький, 25 листопада 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 97–101.

Полегенька Вікторія Сергіївна, Ковбасюк Владислав Олександрович,
студенти 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: асистент Шамова О. В.

ПИТАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аліменти – це важливий аспект сімейних правовідносин. Учасники сімейних відносин мають право на утримання з боку інших осіб. Це стосується як малолітніх, так і повнолітніх непрацездатних дітей, а також інших членів сім'ї. Аліменти – це не лише юридичний обов'язок, а й моральна відповідальність перед близькими.

Як зазначають І. А. Лакей та І. В. Чеховська, аліменти – це аліменти, які один член сім'ї надає іншому у випадках, визначених законом або договором, якщо останній не має власних засобів до існування, тобто *і. ці терміни прирівнюють [2, с. 88]*.

У зв'язку зі складністю осмислення понять аліментних правовідносин заслуговують на увагу ті ознаки, які доповнюють ознаки аліментних правовідносин як сімейних правовідносин, а саме: 1) вони складаються з матеріальних благ – у натуральній, або у грошовій формі; 2) регулюються як імперативним, так і диспозитивним методами (сторони можуть регулювати свої права та обов'язки договором, який виявляється як диспозитивний); 3) мають відносний характер (оскільки їх матеріальний склад завжди конкретизований,

вони особисті, не можуть бути передані, не можуть бути відчужені, не допускають заліку вимог про стягнення аліментів з іншими зустрічними позовами); 4) мають безоплатний характер (тобто надання аліментів не створює для особи, яка їх одержує, жодних обов'язків перед аліментником); 5) мають постійний характер (незалежно від того, який строк минув з моменту виникнення права на аліменти, управнена особа має право вимагати аліменти). У працях багатьох вчених поняття аліменти взагалі не фігурує. Вони замінюють його на строкове аліментне зобов'язання [3, с. 48-58].

509 ЦК України зобов'язальне правовідношення – це правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу).), надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку [5].

Сімейний кодекс України у ст. ст. 180-201 встановлено обов'язок батьків утримувати своїх неповнолітніх дітей та повнолітніх непрацездатних дітей, які потребують матеріальної підтримки, незалежно від того, перебувають вони у шлюбі чи ні (у разі народження дитини у фактичному шлюбі), чи є шлюб визнані недійсними, або позбавлені батьківських прав, або їхня дитина тимчасово відібрана без позбавлення батьківських прав [4].

Способи виконання батьками своїх аліментних обов'язків визначаються угодою між ними або рішенням суду. Чинне сімейне законодавство України встановлює дві підстави для стягнення аліментів: шлюбний договір або договір про сплату аліментів та рішення суду. Це означає, що батьки дитини можуть вирішити питання про сплату аліментів, не звертаючись до відповідних державних органів, домовившись про розмір і порядок сплати аліментів або звернувшись із пропозицією про судові вирішення цих питань до суду [1, с. 74-77].

Якщо між батьками немає конфлікту щодо аліментів, які будуть виплачуватися на дитину, вони можуть оформити свою згоду згідно зі ст. 189 Закону про сім'ю (далі – Закон про сім'ю) відповідним договором, яким укладається договір про сплату аліментів, в якому визначаються розмір та строки виплати. Якщо питання про аліменти батьки вирішують за згодою, розмір виплат вони визначають окремо. Водночас, як зазначено у вищезазначеній ст. 189 СК умови такого договору не можуть порушувати права дитини, які встановлені Сі-

мейним кодексом. Це означає, що за цим договором розмір аліментів має визначатися за загальними правилами, встановленими ст. 182 Сімейного закону, і може відрізнятися за розміром від аліментів, встановлених Кодексом, лише в бік збільшення.

Сучасне суспільство демонструє значні зміни в сімейних структурах. Зростання розлучень і розпад сімей призвели до появи нових сценаріїв виплати аліментів. Умови, в яких перебувають батьки та діти, які потребують матеріальної підтримки, постійно змінюються, що потребує більш гнучкого підходу до визначення обов'язкових платежів та їх розміру.

Економічні умови також мають великий вплив на аліменти. Зростання безробіття, зміна моделей зайнятості та рівня сімейного доходу впливають на здатність батьків фінансово підтримувати своїх дітей. Тому вирішення питання про аліменти стає складним балансом між потребами дітей і можливостями батьків.

У сучасних умовах питання аліментних відносин стають все більш складними та багатогранними. Зміни в сімейних структурах, розвиток судової практики та вплив економічних факторів вимагають постійного аналізу та адаптації правових норм до сучасної дійсності. Необхідно продовжувати дослідження цієї проблеми та розробляти нові стратегії регулювання аліментних відносин з метою забезпечення інтересів дітей та справедливості для всіх сторін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Атаманчук Т., Тімуш І. Правове регулювання аліментних зобов'язань з утримання дітей. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 74–77.
2. Лакей І. А., Чеховська І. В. Аліментне зобов'язання на утримання дитини як вид сімейного правовідношення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 4. С. 88–91.
3. Пономаренко О. М. Аліментний договір як підстава виникнення аліментних зобов'язань. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Серія «ПРАВО». 2017. Випуск 27. С. 48–58.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-14>
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>